

Glossar, Akronymer og Definisjoner brukt i NRO.

Akronym	Akronymer er ord satt sammen av forbokstavene i flere ord. F.eks: TBF- Tre Bokstavs Forkortelse. Det er få steder det finnes så mange akronymer som i dataverden, men det er noen i SAR (Search and Rescue.) verden også...
AMK	Akuttmedisinsk kommunikasjonsentral. AMK inngår i den medisinske nødmeldingstjenesten, og er lokalisert i sykehus over hele landet som har oversikt over ambulanse ressursene. (bil, båt, fly og helikopter.)
Diskriminering	Hunden velger et spor eller en gjenstand på bakgrunn av en spesifikk egenlukt som den får presentert.
Egenlukt	= Individuallukt. Denne lukten kommer fra mange kilder: En person som beveger seg etterlater ett vittrings belte i sine omgivelser. Denne vittringen er unik. Vi lukter alle forskjellig. Det er forskjellige nivåer på lukten fra en person. Øverst har vi artslukten, (menneske) deretter rase karakteristiske odører, deretter sosiale og odører fra fødemidler, deretter en persons unike personlige lukt. Summen av alt dette kaller vi egenlukten. I tillegg til egenlukten benytter hunden seg også av kjemiske lukter fra bekledning fottøy og parfyme som hjelpere. En ID sporhund benytter seg også av lukten fra prosessene som starter når planter blir knust, men den baserer ikke sitt spor på denne lukten, dette i motsetning til en konkurranse sporhund.
EGNOS	European Geostationary Navigation Overlay System. EGNOS er et system som består av en rekke landbaserte stasjoner som samarbeider med et system av satellitter. Systemet som helhet kan forbedre nøyaktigheten på GPS til bedre enn 3 meter. EGNOS kjører for øyeblikket på testbasis, og man regner med at det er oppe for fullt i løpet av 2004. De signaler som kommer fra EGNOS satellittene kan mottas på flere nye modeller av GPSer - og det er en gratis service. I USA heter det tilsvarende system WAAS. I Asia er man i gang med å lage sitt eget system, men der heter det MSAS. Hvis du kjøper en GPS som klarer WAAS så klarer den også EGNOS.
E-søk	Ettersøkingssøk. Et søk hvor fører hele tiden disponerer hundens søk i forhold til vinden. Det er ingen mittlinje som i rundring. Den mest brukte og mest effektive metoden under en ettersøking, forutsatt at fører kan avstandsdirigere sin hund med håndsignaler eller fløyte.
Feltsøk	Søk etter små gjenstander i et område på 50 x 50m eller mindre. Dette har ingenting med redningshund å gjøre og praktiseres ikke i NRO.
Fert	Se vittring.
Fig.	Figurant. En person som hunden skal finne under trening.
Fonetisk	Det internasjonale fonetiske alfabet.

A	Alfa	P	Papa
B	Bravo	Q	Quebec
C	Charlie	R	Romeo
D	Delta	S	Sierra
E	Echo	T	Tango
F	Foxtrot	U	Uniform
G	Golf	V	Victor
H	Hotel	W	Whiskey
I	India	X	X-ray
J	Juliott	Y	Yankee
K	Kilo	Z	Zulu
L	Lima	Æ	Ærlig
M	Mike	Ø	Østen
N	November	Å	Åse
O	Oscar		

Lær det fonetiske alfabetet. Du kan lese mer om radio prosedyrer i dokumentet "Radiosamband.pdf" Last dette ned.

GLONASS	Global Navigation Satellite System. (Et Russisk GPS system)
GPS	Global Positioning System. GPS er laget, og kontrollert av U. S. Department of Defense (DOD). Det er flere millioner sivile brukere av GPS på kloden, men GPS systemet blir håndtert og styrt av det amerikanske forsvaret. GPS systemet har en presisjon som ligger på ca. $\pm 80\text{m}$ med SA koden innkoblet og ca ± 15 meter uten SA koden. Det er ønskelig å forbedre dette, og det gjør EGNOS. Du kommer da ned på ca. ± 3 meters nøyaktighet. Takket være President Clinton ble SA (Selective Availability) koden fjernet permanent for ca. to år siden.
HK	Hovedkvarter.
HRS	Hovedredningsentralene. HRS S (Sør Norge) ligger på Sola og HRS N (Nord Norge) ligger i Bodø. Skillet mellom HRS S og HRS N går på 65° nord. Det vil si på grensen mellom Nord-Trøndelag og Nordland. HRS er underlagt Redningskontoret i Justisdepartementet.
Hva er lukt?	<p>Det er to forskjellige typer lukter, BIOLOGISKE (fra mennesker og dyr) og KJEMISKE. (F.eks. fra salmiakk, svovel ol.) KJEMISKE lukter er utynnede gasser og mikroskopiske partikler fra substansen de stammer fra. I redningshund sammenheng er det meste av den opprinnelige lukten fra fottøy, klær og toalett artikler av kjemisk natur. En ID sporhund bruker disse luktene kun som ledetråder og hjelpere. Det er imidlertid de biologiske luktene (vår egenlukt) hunden skal søke etter.</p> <p>BIOLOGISK lukt stammer fra fordampet svette og fra utåndingsluften. Denne gassen inneholder millioner av døde hud celler (epitel celler) Ca. 40 000 pr minutt, dvs. ca. 60 millioner i døgnet blir utskilt fra vår kropp. En hudcelles levetid er ca. 36 timer. Når disse cellene dør skrumper de inn og blir flate som cornflakes og klumper seg sammen (i såkalte "skin rafts") og på disse lever det kolonier av bakterier og andre mikroorganismer. I mikroklimaet rundt vår kropp har vi oftest oppadgående luftstrømmer pga. at kroppen vanligvis er varmere enn omgivelsene. Vi virker som en skorstein. Tusenvis av sånne "rafts" av døde epitel celler forlater kroppen hvert eneste minutt og følger en oppadgående luftstrøm. Når vi beveger oss gjennom omgivelsene etterlater vi oss ett belte med partikler på bakken og på vegetasjon som om vi for hvert skritt hadde kastet en neve med talkum opp i luften under turen. Disse partiklene stiger først men blir raskt avkjølt og faller til marken. De tyngste partiklene faller nærmest primær sporet. De mellomste sprer seg i et belte parallelt med sporet med vinden og danner det vi kaller sekundærsporet. De aller letteste kan følge vinden flere hundrede meter, disse kaller vi overvær.</p> <p>Dette er den lukten vi benytter oss av i alle søksøvelsene unntatt i spor. Disse har en meget kort livslengde. Derimot kan de tyngste og de mellomste avgi lukt i flere dager, så lenge bakteriekoloniene på de døde cellene får sin næring fra disse og det er tilgang på fuktighet og varme i rimelige mengder. Det er gassene fra disse bakteriekoloniene som gjør at en hund kan gå sekundærsporet flere dager etter. Forsking har vist at vår hud har omtrent den samme bakterietetthet og sammensetning som matjord. Neste gang du tørker støv av hyllene hjemme kan du jo reflektere over at det er en del av deg selv som ligger der, dine døde hudceller! Mesteparten av husstøvet består faktisk av dette.</p> <p>I primærsporet blir det en kraftig aktivitet av bakterier, sopp, midd og andre mikroorganismer etter at vi har knust plantene. Dette sammen med syrene fra planten gir kraftig lukt. Denne aktiviteten avtar etter noen timer og det lukter igjen det samme som omgivelsene. Det viser seg at hunder som baserer seg på sekundærsporet kan gå betydelig eldre spor enn de som baserer seg på knuste planterester i skogsterrang. Dette beror igjen på hva slags opplæring hunden har fått.</p>
ID spor	Hunden blir presentert en gjenstand med den savnedes egenlukt. Den finner det korresponderende sporet blant mange andre spor og følger dette til enden hvor sporleggeren befinner seg. Av og til lar vi hunden gjøre en identifikasjon i enden av sporet. Dvs. flere personer befinner seg i slutten og hunden skal plukke ut den rette. Vi sier at hunden diskriminerer. En ID sporhund følger hovedsakelig sekundærsporet da det er her egenlukten er sterkest. Hunden slå ofte fra yterkant til yterkant i dette vittrings beltet som kalles sekundær sporet.

K9	K9 er et engelsk ordspill av canine. Canine betyr hund.
KO	Lokalt sted hvor en aksjon ledes fra. Lokal sambandssentral under aksjonen. SKL finnes seg vanligvis her.
KoKom	Nasjonalt kompetansesenter for helsetjenestens kommunikasjonsberedskap.
Les tilbake	Gjenta min siste melding. Svaret på anmodningen skal innledes med "JEG LESER TILBAKE".
LRS	Lokale redningsentral. LRS består av en redningsledelse med politimester, eller stedfortreder som leder. Det er 55 LRS ved landets 54 politidistrikt og sysselmannsdistrikt på Svalbard. 43 er underlagt HRS S, og de resterende 12 er underlagt HRS N.
Medvind spor	Den delen av sporet hvor hunden går med vinden i ryggen. I grunn opplæringen forsøker vi å gi hunden medvindspor så mye som mulig. Dette for at hunden da må senke nesen mer for å lykkes, samt at overgangen fra ingen vittring til kraftig vittring skjer mye raskere, så hundens reaksjoner (Vi sier at den "slår") under spor oppsøket blir mer distinkte.
Motvindspor	Den delen av sporet hvor hunden går mot vinden. Sporet kan ha blitt lagt i medvind men vinden kan snu så hunden får en annen vindretning.
NK	Nestkommanderende.
Patruljegang	Fører går med koplet eller løs hund. Hunden søker både etter overvær og spor samt lytter. Hunden befinner seg i umiddelbar nærhet av fører. Fører observerer kontinuerlig hundens signaler. En lite effektiv øvelse i forhold til tid/område avsøkt. (Populær hos norsk politi.) Lav POD i ettersøkingssammenheng, men utmerket for patruljering av en ringvei rundt en flybase.
PLS	Place Last Seen. eller på norsk - SSO, Siste Sikre Observasjon.
POA	Probability Of Area. eller på norsk - SO Sannsynlig Område.
POD	Probability Of Detection = Sannsynlighet For Funn.
Primær spor	Vittringen direkte fra sporleggers fotefar og innenfor ± en 1/2 m fra dette. Dette består for det meste av vittringen fra knuste planterester og har relativt lite egenlukt.
Påsett	Hunden blir satt direkte på sporet uten oppsøk.
R.O	Radiooperatør. En RO må kunne det fonetiske alfabet, og kjenne til oppkallingsprosedyrene. Det må også alle A eller B godkjent hundeførere i NRO.
Rundering	Hunden avsøker et område på minimum 60m til høyre og 60m til venstre i forhold til en mittlinje. Dette i et sikksakk mønster. Fører befinner seg på mittlinja. Mittlinja kan være en vei, en sti, eller en kompasskurs (En meget krevende øvelse for hunden både mentalt og fysisk.)
SAR	Search and Rescue = Søk og Redning.
Sekundær spor	Et belte med vittring som stammer fra sporlegger. Bredden på dette kan være fra noen få meter opp til 50m ut til siden for primærsporet. Hvilken side og hvilken bredde beror på vindretningen og styrke når sporet blir lagt, samt på vegetasjon som kan fange opp og holde på partiklene.
SFF	Sannsynlighet For Funn.
Sidevind spor	Den delen av sporet hvor hunden har vinden inn fra en av sidene.
SKL	Skadesteds leder. SKL kan være en politi mann fra det lokale politikammer eller en person som er utpekt av LRS. SKL er underlagt LRS.
Smeller	Engelsk: Scent article = Luktkilde brukt ved start av ID spor og lukt diskriminering.
SO	Sannsynlig Område.
Spor	Tradisjonelt spor. (I motsetning til ID spor) Hunden følger det første og beste sporet den finner. En hund som er opplært til å følge primærsporet (konkurransespor) skal holde seg tett inntill dette og ikke søke i sekundær sporet i følge reglene. (Dette fordi de små pinnene da er lettere å gå over.)

FORHOLD SOM GJØR SPORINGEN VANSKELIGERE: DETTE GJELDER BÅDE TRADISJONELT SPOR OG ID SPOR.

SPOR PÅ SMELTENDE SNØ.

Det er meget vanskelig å gå spor på snø som smelter (om våren). Dette skyldes sannsynligvis flere forhold.

1) De døde hud cellene med tilhørende bakterieflora som lander på snøen vil raskt forsvinne i takt med den smeltende snøen som de har landet på.

2) Når snøen smelter må nødvendigvis luften være betydelig varmere enn bakken, derved får vi transport av energi fra luft til bakke. Dvs. dårlige sporforhold.

3) Fordampings prosessen kjøler ytterligere underlaget og øker forskjellen på bakke / luft forholdet.

STERK VIND.

VARM LUFT TEMPERATUR I FORHOLD TIL BAKKE TEMPERATUREN.

Jfr. et høgstfelt i solsteika på sommeren hvor det både er UV stråler og en relativt kald bakke.. Forøvrig er det ikke problemer med å gå spor i + 35 °C, så lenge bakke temperaturen også er høy og luften er fuktig.

KRAFTIG REGN. Litt duskregn er bare positivt.

KULDE, under frysepunktet. Under -18°C kan du bare glemme å gå spor.

UV STRÅLING. Store doser dreper bakteriene som produserer lukten.

HARDT UNDERLAG SOM GRUS OG ASFALT uten vegetasjon i nærheten.

Spor oppsøk	Hunden søker for å finne et spor. Alle spor bør starte på denne måten, dette i motsetning til "påsett".
SSO	Siste Sikre Observasjon.
Transiter	Ordet "TRANSITER TIL" fulgt av kallesignal betyr at den anropte stasjon skal sende meldingen videre til angitt stasjon(er). Ordet "TRANSITT FRA" fulgt av kallesignal angir hvem sendingen kommer fra.
Turist	Får man beskjed om å bli turist over radioen under runderings trening betyr det at du skal reise seg, og vandre rundt i terrenget - uten å gi hunden oppmerksomhet hvis den kommer.
Veisøk	Hunden avsøker, løs og i høy hastighet et 30m brett belte til høyre eller venstre for en vei, en sti eller en kompasskurs. Med en rask hund kan fører jogge eller til og med sykle. Lange strekninger kan avsøkes på kort tid med relativt høy POD.
Vittring	= Fert = Lukt. Vi har to forskjellige vittringer. Direkte vittring fra kilden. Dette kalles luftbåren vittring eller overvær. Vi har også vittring som er bundet til underlaget. Dette kaller vi spor vittring eller ofte bare spor. Av spor vittringen har vi igjen to typer. Primærspor vittring og sekundærspor vittring. Primærsporet er den vittringen som ligger i sporleggers fotefar. Denne består for det meste av gasser etter prosesser ved knusing av planter samt partikler fra skotøyet. Lite egenlukt ligger her. Dette varierer imidlertid med vindretningen når sporet ble lagt. Sekundær spor: Her ligger det meste av sporleggers egenlukt som våre hunder skal følge. En konkurranse hund derimot får bedre karakter hvis den følger primær sporet fordi det er her de små pinnene ligger.

Send forslag til flere ord, uttrykk og definisjoner til Thor Ole <thor.ole@start.no> så samler vi dette opp og publiserer det her.

06.01.03 Bjarne Isachsen